

فصلنامه بین المللی قانون یار

License Number: ۷۸۸۶۴ Article Cod: Y۶SH۱۹A۱۴۴ ISSN-P: ۲۵۳۸-۳۷۰۱

اثرات منفی و زیانبار جرم پولشویی بر ارکان مالی و اقتصادی کشور و پیامدهای مخرب آن

(تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۷/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۱۲/۱۸)

علی شعبانی کشتی

چکیده

پولشویی عمل بعد از کسب درآمد از منابع نامشروع است و جرم مضاعفی است بعد از فعالیت نامشروع و در ابتدا جرمی برای تحصیل درآمد از منابع نامشروع حاصل از قاچاق مواد مخدر، رشوه، اختطاف و غیره می باشد. پولشویی مفهومی است که طی دو دهه گذشته، توجه بسیاری از صاحب نظران را به خود جلب کرده و جایگاه خود را به مثابه یکی از موضوعات مهم در ادبیات حقوقی و اقتصادی باز کرده است. همان گونه که از این واژه استنباط می شود، پول کثیفی وجود دارد و طی فرایندی تطهیر می شود. منظور از پول کثیف در ادبیات پولشویی، عوایدی است که از فعالیت مجرمانه حاصل می شود. مجرمان به منظور جلوگیری از شناسایی نوع و شیوه فعالیتشان توسط مجریان قانون، با انجام فعالیتهایی که ممکن است توسط خودشان یا افراد دیگر انجام گیرد، منشأ پول های آلوده را تا حد ممکن مخفی می کنند. آنچه مسلم است چنین فعالیتهایی باعث بروز لطمات جبران ناپذیری به اقتصاد کشور خواهد شد و چنین لطماتی دولت را ملزم می کند که با این پدیده مقابله کند. از جمله آثار سوء اقتصادی پولشویی، می توان به انحراف تصمیم گیری در سطوح کلان، خدشه دار کردن امنیت اقتصادی، هدایت سرمایه گذاریها به سوی فعالیتهای دارای بهره وری پایین، کاهش درآمدهای مالیاتی دولت، تضعیف بخش خصوصی، افزایش هزینه های دولت، تضعیف نظام بانکی و افزایش ریسک اعتباری بانکها اشاره کرد. پولشویان به منظور تطهیر اموال خود از نظام بانکی، بازار اوراق بهادار، بازار ارز، شرکتها و مؤسسات بیمه و مؤسسات غیرمالی استفاده می کنند و با چرخش پول های کثیف در این بازارها، منشأ آن را مخفی می کنند.

واژگان کلیدی: جرم پولشویی، جرایم اقتصادی، پول های کثیف، تطهیر پول، درآمد نامشروع

بخش اول: بررسی و شناخت واژه پولشویی

پولشویی به هرنوع اقدام و عملیاتی اطلاق می شود که پس از کسب عواید و منافع مادی ناشی از ارتکاب جنایات دیگر از قبیل قمار، فحشاء، فساد، سوء استفاده های مالی و رشوه، به منظور جلوگیری از کشف جرم و مشروع جلوه دادن در آمد آن، انجام می شود. در تعریفی دیگر پولشویی عبارت است از هر نوع عمل یا اقدام به عمل، برای مخفی کردن یا تغییر ظاهر و هویت عواید نامشروع، به طوری که وانمود شود از منابع قانونی سرچشمه گرفته است. همچنان میتوان پولشویی یا تطهیر پول را اینچنین تعریف نموده که پول شویی یک فعالیت غیرقانونی است که در طی انجام آن، عواید و درآمدهای ناشی از اعمال خلاف قانون، مشروعیت می یابد و پول های کثیف ناشی از اعمال خلاف به پول های تمیز تبدیل گردیده و در بدنه اقتصاد جایگزین می شود. در این میان پولشویان کسانی هستند که یا خود اعمال خلاف را انجام داده و پول های ناشی از آن را تطهیر می کنند و یا افرادی هستند که پول های خلاف را بطور آگاهانه یا نا آگاهانه در سیستم مالی و اقتصادی کشور وارد می کنند. انواع پول های ی که می تواند به صورت نامشروع در جامعه مطرح باشد، به سه گروه پول های کثیف و یا پول های آغشته به خون، پول های سیاه و پول های خاکستری تقسیم می شود. پول های کثیف یا پول های آغشته به خون، مربوط به نقل و انتقال مواد مخدر، اختطاف، دزدی است.

پول های سیاه پول های حاصل از قاچاق کالا است، به طوری که درآمدهای حاصل از قاچاق کالا و شرکت در معاملات پر سود دولتی که خارج از عرف طبیعی صورت می گیرد، باعث پیدایش این پول می شود. پول های خاکستری، درآمدهای حاصل از فروش کالا و یا انجام دادن کارهای تولیدی است، ولی از نظارت دولت پنهان می ماند و دولت از آنها بی اطلاع است که معمولاً "برای فرار از مالیات این کارها را انجام می دهند. بنابراین پدیده پولشویی به هر اقدامی که موجب قانونی جلوه دادن پول های حاصل از فعالیت های نامشروع یا غیرقانونی منتج گردد، اطلاق می گردد. فرآیند پولشویی عمدتاً از طریق استفاده از بازارهای مالی غیر رسمی که نزد هیچ سازمانی ثبت نشده و به صورت زیرزمینی کار می کند، تشکیل می گردد و شیوه های آن به نوع سیستم اقتصادی، قوانین و مقررات کشورها بستگی دارد. عموماً در کشورهای درحال توسعه از بازارهای مالی غیررسمی که نزد هیچ ارگانی ثبت نشده و به صورت زیرزمینی کار می کند، تشکیل می گردد. راهبرد آنها استقرار کارکردهای مدیریتی و تولیدی در مناطق کم خطر، یعنی مناطقی که این سازمان ها در آن کنترل

نسبی بر محیط برخوردار می باشند. آنها همچنین مناطقی را به عنوان بازارهای ترجیحی خود برمی گزینند که بیشترین تقاضا در آنها وجود دارد تا بتوانند قیمت های بالاتری مطالبه نمایند و در کشورهای پیشرفته عموماً فرایند پولشویی در داخل ساختار رسمی صورت می پذیرد.

بخش دوم: بررسی تاریخچه جرم پولشویی

واژه پول شویی که جدیداً وارد مفاهیم اقتصادی و شمول جرایم گردیده، یک پدیده تاریخی است، دو هزار سال پیش از میلاد مسیح بازرگانان دارایی خود را از حکامی که ثرویشان را تصاحب کرده و خودشان را نابود می کردند، پنهان می نمودند. تجار چینی علاوه بر مخفی کردن دارایی خود از حکومت، ثرویشان را جابجا نیز می نمودند. صاحبان قرن بیستم معتقدند که واژه « پول شویی » به زمان ممنوعیت قمار در آمریکا باز می گردد. نخستین بار فردی به نام «آلکاپون» گانگستر معروف دهه ۱۹۳۰ در آمریکا که مالک و گرداننده قمارخانه های متعددی بود، برای قانونی جلوه دادن پول نقد حاصل از قمارخانه ها، آنان برای پنهان سازی شیوه عمل خود، رختشویی خانه ای تاسیس کردند و وانمود می کردند درآمد خود را از این راه به دست می آورند؛ نه از راه نامشروع؛ بنابراین وجه تسمیه پول شویی از همین جا منشا گرفته و به این ترتیب اصطلاح پول شویی شکل گرفت. پولشویی را جنایت دهه ی ۱۹۹۰ گفته اند ولی میتوان گفت که سالهای متمادی قبل از آن هم عمل پولشویی انجام شده است، و به دهه های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ بر میگردد و این با توجه به این که کاربرد این اصطلاح در منابع مکتوب بیش از دهه ۱۹۷۰ مشاهده نشده به نظر می رسد همان تشابه پول شویی با شست و شویی لباس که کثافت در تمام موارد غیر قابل رویت گردیده و محو می شود منشا کاربرد این اصطلاح در مورد پروسه ای می باشد که پول های آلوده را (۷۵٪) تمیز جلوه میدهد.

بخش سوم: بررسی انواع پولشویی

درخصوص پولشویی باید توجه داشت چهار گونه پول شویی قابل شناسایی است:

۱. پول شویی درونی: شامل پول های کثیف که از فعالیت های مجرمانه و در داخل خاک یک کشور می شود که در همان کشور شسته می شود.

۲. پول شویی صادر شونده: شامل پول های کثیف به دست آمده از فعالیت های مجرمانه که در داخل

خاک یک کشور کسب و خارج از آن کشور تطهیر می شود.

۳. پول شویی بیرونی: شامل پول های کثیف به دست آمده از فعالیت مجرمانه انجام شده در سایر کشورها که در خارج نیز شسته می شود.

۴. پولشویی وارد شونده: که شامل پول های ی که از فعالیت مجرمانه در سایر نقاط بدست آمده و در داخل خاک یک کشور مورد نظر شسته می شود.

بخش چهارم: نگاهی به مراحل انجام جرم پولشویی

مراحل پولشویی را میتوان به صورت مجموعی به شکل ذیل تقسیم نمود:

➤ مرحله اول سرمایه گذاری: در این مرحله ورود اولیه سرمایه ها به نظام مالی انجام می شود. پولشویان مبالغ عظیمی پول را از فعالیت های غیرقانونی ایجاد می کند، برای مثال خرید و فروش خیابانی مواد مخدر که پرداخت ها به صورت نقد و در مبالغ کم صورت می گیرد. هدف پولشویان، خارج کردن پول از محل کسب شده است تا بدین وسیله از ردیابی مقامات رسمی دور بماند و آسوده خاطر نمودن مالک پول و استقرار آن در نظام مالی برای مرحله بعد است. مرحله ورود سرمایه، آسیب پذیر ترین مرحله تطهیر پول است زیرا بیشترین احتمال برای کشف منشا غیر قانونی این پول ها وجود دارد.

یکی از روش هایی که مورد استفاده تطهیرکنندگان پول قرار می گیرد، استفاده از نام بستگان نزدیک یا سایر اشخاصی است که به گونه ای با آنان در ارتباط هستند. روش دیگری که مورد استفاده اقلیت های قومی قرار می گیرد، این است که مهاجران مبالغ جزئی و کم را در یک حساب مشترک واریز می نمایند.

➤ مرحله دوم لایه بندی کردن: در روند لایه بندی کردن اولین تلاش برای پنهان سازی یا تغییر شغل منبع مالکیت سرمایه ها از طریق ایجاد لایه های پیچیده معاملات مالی می باشد که مانع ردیابی و حسابرسی می شود و این خود نوعی بی هویتی ایجاد می کند. هدف لایه بندی جدا نمودن پول های غیر قانونی از منبع جرم است که عمداً با ایجاد شبکه ای پیچیده از معاملات مالی با قصد

پنهان سازی از هر گونه روند حسابرسی همچون منبع مالکیت وجوه صورت می گیرد. این مرحله شامل مجموعه ای از معاملات با هدف مخفی کردن منشا اصلی پول است. این امر متضمن انجام دادن عملیاتی مانند حواله وجه سپرده شده نزد یک موسسه مالی به موسسه دیگر، یا تبدیل سپرده نقدی به اسناد پولی دیگر (سهام و چک های مسافرتی) است. در این مرحله سه تکنیک رایج است.

❖ اولین تکنیک اختلاط پول کثیف با پول تمیز است اغلب این اختلاط به این ترتیب صورت می گیرد که عواید حاصل از جرم با انجام معاملاتی از قبیل صادرات و واردات کالا و توسل به کم نمائی سیاهه صادراتی و گران نمایی سیاهه وارداتی وارد چرخه رسمی اقتصاد می گردد.

❖ دومین روش انتقال پول از طریق واسطه است مانند تبدیل وجوه نقد به ژتون و تبدیل مجدد آن که در این صورت تشخیص ماهیت غیر قانونی مال مشکل می شود.

❖ روش سوم، پنهان نمودن مالک واقعی مال آلوده است. بسیاری از خدماتی که از طریق موسسات مالی صورت می گیرد مانند ارائه وثائق در مقابل خرید اسناد، نمونه بارز این مساله این است که با جابه جایی پول ها به داخل و خارج حساب های بانکی خارج از کشور که متعلق به سهام بی نام شرکت های سوری می باشد، لایه بندی هایی از طریق انتقال سرمایه به طور الکترونیکی صورت می گیرد. فرض کنید روزانه بیش از ۵۰۰ هزار انتقالات الکترونیکی صورت بگیرد و با این امر بیش از یک تریلیون دلار انتقال وجوه به طور الکترونیکی صورت پذیرد که اغلب آنها قانونی است. در این صورت اطلاعات واضح و کافی در مورد هر یک از انتقالات الکترونیکی برای پی بردن به این موضوع که پول رد و بدل شده کثیف است یا تمیز وجود نخواهد داشت. بنابراین روشی عالی برای پولشویان تلقی می گردد که می توانند پول کثیف خود را جابه جا نمایند.

❖ سایر روش هایی که از سوی پولشویان مورد استفاده قرار می گیرد عبارت است از معاملات پیچیده با سهام، کالا و معاملات کارگزاران بازارهای آتی؛ با فرض حجم خالص معاملات روزانه و میزان بالایی از منابع بی نام موجود، شانس ردیابی معاملات بسیار ناچیز می باشد.

➤ مرحله سوم ادغام کردن: این مرحله که به نحوی مرحله حساس و نهایی می باشد، یعنی مرحله ای

که پول با سیستم مالی و اقتصادی قانونی ادغام شده و با تمامی دارایی های دیگر در این سیستم یکسان می شود. پول شویان پول پاک شده را در اقتصاد ادغام نموده و وانمود مینمایند که از راه قانونی به دست آمده است. با انجام این مرحله، تشخیصی قانونی یا غیر قانونی بودن ثروت بسیار مشکل هست.

آخرین مرحله در فرآیند پول شویی، یکپارچه سازی یا فرآهم آوردن پوشش و ظاهری مشروع برای توجیه قانونی عواید حاصل از فعالیت های مجرمانه است. این مرحله از طریق روش های متعددی مانند سوق دارایی های نامشروع به سوی اشخاص و شرکت هایی که به نحوی با مجرمان در ارتباط هستند، یا از طریق روش های دیگری مانند تاسیس شرکت های پوششی و غیره انجام می پذیرد. در این مرحله سرمایه های انتقال یافته به طور کامل در اقتصاد رسمی و قانونی جذب می شوند تا از آن ها برای هر هدفی بتوان استفاده نمود. روش های متداول پولشویان در این مرحله از عملیات به صورت تاسیس شرکت های صوری در کشورهایی که حق پنهان کاری در آنها تضمین می شود می باشد. پس آنها قادر هستند طی یک معامله قانونی آتی از پول شسته شده به خودشان وام دهند. به علاوه، برای افزایش سود خود، خواستار کاهش مالیات بر بازپرداخت های وام هستند و در ازای وامی که می گیرند برای خود بهره قایل می شوند. در کل می توان راه و روش اصلی پول شویی را در ۱۲ مورد زیر خلاصه کرد:

۱. انتقال درآمد و پول به خارج.
۲. تبدیل درآمد به پول خارجی
۳. چند مسیری کردن عملیات بانکی
۴. استفاده از بنگاهای خیریه
۵. انتقال مالکیت
۶. خرید و فروش سهام
۷. مشارکت صنعتی
۸. همکاری با ماموران خائن
۹. خرید و فروش چند باره مستغلات و زمین شهری
۱۰. پنهان کاری و جا سازی پول و درآمد

۱۱. خرید طلا و جواهرات

۱۲. سایر موارد مشابه

بخش پنجم: پولشویی؛ ساحل نجات جرایم سازمان یافته

پیش از پرداختن به این موضوع، لازم به ذکر است که جرایم سازمان یافته چنان برای کشورها گران تمام می‌شود که برای مبارزه با آنها، از اتخاذ رهیافت‌های پرخطر و پرهزینه نیز هیچ ابایی ندارند؛ به نحوی که حتی ارتش و دیگر نیروهای نظامی و امنیتی خود را هم به خدمت می‌گیرند و با وجود متحمل شدن تلفات و خسارات بسیار، باز هم به این راه ادامه می‌دهند. با توجه به ویژگی‌هایی که برای این تشکله‌ها برشمردیم، حداقل به دو دلیل می‌توان گفت که این رهیافت چندان نتیجه بخش نبوده است؛

➤ یکی از نقاط قوت و شاید مهم‌ترین عامل محرک این تشکله‌ها، برخورداری از قدرت بالاست که به آنها امکان می‌دهد از لحاظ تجهیزات و نیروی نظامی، وضعیت بسیار خوبی داشته باشند و از آنجا که قصد کنار کشیدن از این حرفه مجرمانه را ندارند، به خود این جرأت را می‌دهند که با نیروهای دولتی به مبارزه مسلحانه بپردازند و اگر متحمل خساراتی شوند، از آنجا که قدرت اقتصادی‌شان لطمه ندیده است، می‌توانند مجدداً خود را سازماندهی کنند.

➤ همان‌طور که ذکر شد، حفظ اسرار گروهی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است و مهم‌تر اینکه کمتر اتفاق می‌افتد کسی در این گروه‌ها بالاتر از مافوقش را بشناسد و به همین دلیل، حتی در صورت به دام افتادن لایه‌های اولیه در درگیری‌های مسلحانه، امکان شناسایی عناصر اصلی و رهبران آنها بسیار مشکل است.

با توجه به نقاط ضعف این قبیل راهکارها و لزوم برخورد قاطع با تشکله‌های مجرمانه سازمان‌یافته، حدود چهار دهه است که نظر سیاست‌گذاران به این مسأله معطوف شده که از آنجا که هدف اصلی این جرایم کسب منافع مادی و وارد کردن درآمدها به چرخه اقتصاد ملی از طریق پولشویی است، اگر بتوان مانع تحقق هدف شان شد، پیشگیری مؤثر و مبارزه قاطعی با فعالیت‌های مجرمانه شان به عمل خواهد آمد. به این ترتیب بود که در سال ۱۹۷۰، ایالات متحده برای اولین بار با اصلاح قانون راز داری بانک‌ها کلیه مؤسسات مالی از جمله بانک‌ها را موظف کرد از مشتریان خود بخواهند منشأ

سپرده‌های بیش از ده هزار دلارشان را با ارائه مدرک معتبری مشخص کنند. این اولین مبارزه رسمی با تشکل‌های مجرمانه سازمان‌یافته از طریق دست گذاشتن بر منافع مالی‌شان بود. اما از آنجا که مجرمین سازمان‌یافته نمی‌توانستند از فعالیت خود دست بکشند، تصمیم گرفتند به طرق مختلف با پنهان ساختن منشاء درآمدهای نامشروع شان به آنها جلوه مشروعی بدهند تا از این طریق تحت شمول آن قانون قرار نگیرند.

بنابراین، همانطور که ملاحظه می‌شود، به راستی استمرار حیات تشکل‌های مجرمانه سازمان‌یافته در گرو پول‌شویی است و به این ترتیب، مبارزه با آن می‌تواند مؤثرترین مبارزه با آنها باشد. این رهیافت نسبت به دیگر اقدامات اتخاذ شده به ویژه مبارزه مسلحانه، از مزایایی برخوردار است. از جمله:

- تنها اقدامی که باید انجام داد وضع یک سری مقررات کارآمد و مناسب برای نظام پولی و بانکی و بنگاه‌های اقتصادی و نظارت بر حسن اجرای آنها می‌باشد تا از ورود منافع مادی نامشروع به چرخه‌های اقتصادی جلوگیری شود.
- از آنجا که این رهیافت از ورود درآمدهای نامشروع به چرخه اقتصاد جلوگیری می‌کند، از وارد آمدن لطمات اقتصادی جبران‌ناپذیر مذکور ممانعت به عمل می‌آید.
- بر خلاف مبارزه مسلحانه که عمدتاً رویارویی با عناصر اجرایی و لایه‌های خارجی این تشکل‌هاست و از بین بردن آنها کمتر تأثیری در شاکله آنها ندارد، از آنجا که مبارزه با پول‌شویی مبتنی بر حساب‌های مالی آنهاست، در شناسایی عناصر کلیدی شانس بیشتری وجود دارد.

با توجه به توضیحاتی که داده شد، به نظر می‌رسد در مبارزه با جرایم سازمان‌یافته به ویژه از طریق وضع مقررات ضد پول‌شویی تردیدی باقی نمی‌ماند. اما نکته حائز اهمیت این است که اخیراً پول و به تبع آن نظام بانکی دچار تغییر و تحولات بنیاد دینی شده است. پول و بانکداری الکترونیک جلوه جدیدی از این ابزارهای زیربنایی اقتصادی هستند که تحول عظیمی را در این حوزه بوجود آورده‌اند و به خاطر مطلوبیت‌های شگرفی که از آن برخوردارند، برای تشکل‌های مجرمانه سازمان‌یافته‌ای که حیات شان به پول‌شویی وابسته است، بسیار ارزشمند هستند.

بخش ششم: پولشویی و اثرات آن بر اقتصاد

مبارزه با پول شویی پدیده ای است که باید توسط سیاستگذاران و دولتمردان کشور مورد توجه ویژه قرار بگیرد تا امنیت و ثبات اقتصادی را برای کشور به ارمغان بیاورد. در واقع تطهیر پول اقدامی برای استفاده قانونی از پول های کثیف است که روند طبیعی فعالیتهای اقتصادی را مختل کرده و به مخاطره می اندازد. به عقیده صندوق بین المللی پول برای ایجاد شرایط پایدار و شفاف سازی اقتصادی مبارزه با پدیده پولشویی یک امر لازم و ضروری است، هر اندازه اقتصاد از شرایط رقابتی بیشتر فاصله بگیرد بستر برای فعالیتهای پول شویی آماده تر و گسترده تر خواهد شد، آنچه مسلم است این که مهمترین خطر پول شویی؛ تهدید اقتصاد ملی و غیر اجرایی شدن سیاستهای اقتصادی و اجتماعی است. کاهش بودجه دولت از جنبه درآمدهای مالیات، نوسان جریان سرمایه، نرخ ارز و نرخ بهره و سبب می شود که سیاستهای اقتصادی کارآمدی خود را از دست بدهند و بازار رقابت بیش از پیش خارج شده و فعالان اقتصادی و کارآفرینان توان رقابت و سرمایه گذاریهای مولد را از دست بدهند و با این روند بازده اقتصادی در هر مرحله کمتر از قبل گردد. از آنجایی که پولشویی و فعالیتهای مجرمانه منجر به تغییر درآمدی از سرمایهگذاری های درازمدت بسوی سرمایه گذاری پر خطر و پر بازده کوتاه مدت در بخش تجارت می شود و در این بخش فرار مالیاتی رایج است، اثرات زیانباری بر اقتصاد کلان و برنامه های طویل المدت ملی، خواهد داشت.

پولشویی اثار زیانبار غیر مستقیمی هم دارد، زیرا دادوستد های غیرقانونی، بازدارنده ی تبادلات قانونی نیز هست؛ مهمتر از آن مبادلات زیر زمینی و فساد و اختلاس، از اطمینان و اعتماد به بازار و سازکار های آن میکاهد. ذخیره (مانده) انباشت دارایی های شسته شده در برخی از کشور ها، به احتمال، بیش از سرمایه های جاری است و در نتیجه بی ثباتی اقتصادی را افزایش می دهد. بر اثر افزایش پولشویی نرخ رشد تولید ناخالص ملی کاهش می یابد. و همچنان اسباب تخریب بازار مالی، ورشکستگی بخش خصوصی (که بصورت قانونی فعالیت می کنند)، کاهش بهره وری در بخش واقعی اقتصاد، افزایش ریسک خصوصی سازی تخریب بخش خارجی اقتصاد، بی ثباتی در نرخ های ارز و بهره، توزیع نابرابر درآمد شهر وندان و آثار منفی دیگر را فراهم میسازد که همه آنها به نحوی رشد و توسعه اقتصادی را تحت تاثیر منفی قرار میدهد و علاوه بر اثرات مخرب اقتصادی، تاثیر نامطلوب اجتماعی، سیاسی، فرهنگی را سبب گردیده و در نتیجه فاصله طبقاتی (دارا و نادار، پردرآمد و کم درآمد) و فساد سیاسی را

وجود می‌آورد. و در نهایت پولشویی در کشور های در حال رشد مانع ورود آن به هیئت کشور های توسعه یافته ودست یابی آن ها به توسعه پایدار خواهد شد.

بخش هفتم: تأثیرات پولشویی بر بخش واقعی اقتصاد

تأثیرات پولشویی بر بخش واقعی اقتصاد را می توان به اختصار اینگونه بیان کرد:

الف: فایده بردن مرتکبین پولشویی و متضرر شدن قربانیان آن

جرم منشاء پولشویی (مانند قاچاق مواد مخدر، کلاهبرداری، سرقت، فرار از مالیات و غیره) موجب می شود که مقادیر قابل توجهی از منابع مالی از کنترل قربانیان این جرایم خارج شده و در اختیار مجرمین قرارگیرد. عمل پولشویی موجب می شود که این منابع غیر قانونی تطهیر شده و وارد چرخه اقتصادی شوند و چرخه آنها حالت قانونی به خود بگیرد. پولشویی این اجازه را به مجرمان می دهد که از میوه های جرم خود منتفع شوند.

ب: پیچیدگی مصرف

زمانی که منابع مالی از قربانیان به مجرمان منتقل می شود، نحوه صرف پولها با حالتی که قبلاً داشت متفاوت می شود. الگوی مصرف جنایتکاران ممکن است با الگوی مصرف شهروندان معمولی متفاوت می باشد. بنابراین عمل پولشویی موجب می شود که خریداری دارای یهای بخش حقیقی، جواهرات، اشیاء هنری و لوکس می شود تا اینکه این پولها موجب تحریک ناظران مالی نشوند درحالیکه قربانیان این پولها را صرف خرید لوازم مصرفی خود، و پس انداز برای روزهای نیاز خود می کنند. در نتیجه صنایع تولیدکننده لوازم ضروری جامعه با یک کاهش تقاضا در اثر پولشویی مواجه می شوند و همچنین صنایع تولیدکننده کالاهای لوکس و قیمتی با یک افزایش تقاضا روبرو می شوند. تأثیر این کاهش و افزایش در تقاضای کالاهای لوکس و ضروری اعوجاج مصرف را در پی داشته و موجب تخصیص ناکارای منابع شده و رفاه کل را کاهش میدهد.

ج: پیچیدگی سرمایه گذاری

آثار منفی پولشویی در مورد سرمایه گذاری نیز به وضوح مشاهده می شود. همانگونه که عنوان شد.

پولشویان در مورد انتخاب پروژه های سرمایه گذاری به راحتی اختفا بیشتر فکر می کنند تا به بیشینه کردن سود آتی. در این صورت حجم قابل توجهی از سرمایه های ملی به سمت انجام کارهایی که بازدهی اقتصادی بالایی ندارند، سوق پیدا می کند. این امر موجب می شود که سرمایه گذاری های انجام شده، موجب افزایش تولید ملی و در نتیجه اشتغال نشوند.

د: افزایش کاذب قیمت ها

پولشویان تمام هم و غم خود را به کار میبرند تا بتوانند درآمدهای نامشروع خود را به شکل قانونی و مشروع تبدیل کنند. در راستای نیل ب هاین هدف پولشو از پرداخت مبالغی بالاتر از قیمت متعارف و معقول بازار ابایی ندارد و در نتیجه موجب افزایش غیر منطقی قیمت ها می شود. به عنوان مثال اقدام گروه مندلین در دهه ۱۹۸۰ در کلمبیا به منظور تطهیر درآمدهای نامعقول خود را با خرید منجر به افزایش قیمت این زمینها از ۵۰۰ دالر به ۲۰۰۰ دالر شد.

ه: رقابت ناعادلانه

پولشویان با هدف پنهان کردن عواید حاصل از فعالیتهای غیرقانونی خود، با استفاده از شرکتهای پیشرو، عواید مزبور را با وجوه قانونی مخلوط می کنند. از آنجایی که این شرکتها به وجوه غیرقانونی قابل توجهی دسترسی دارند که به آنها کمک می کند تا محصولات و خدمات خود را با قیمتی کمتر از سطح قیمت بازار و گاه کمتر از هزینه تولید عرضه کننده داخلی عرضه می کنند که این امر رقابت را برای شرکتهای قانونی بسیار مشکل می کند و باعث بیرون راندن توسط شرکتها و سازمانهای مجرم از بازار و تضعیف بخش خصوصی قانونی در اقتصاد می شود.

و: تغییر در واردات و صادرات

پولشویی همچنین میتواند موجب تغییر در واردات و صادرات یک کشور شود. پولشویان غالباً تمایل به خرید و وارد کردن اشیا لوکس و گران قیمت دارند و در نتیجه واردات بیش از حد (به لحاظ ارزش) دامن زده و مشکل کسری تراز پرداختها را برای کشورها به دنبال دارند. واردات این کالاها بر خلاف واردات کالاهای سرمایه ای هیچ تغییری را در میزان تولید نداشته و تنها موجب کاهش سود بنگاههای

داخلی در اثر کاهش تقاضا برای کالاهای ضروری می شوند.

بخش هشتم: تأثیرات پولشویی بر بخش عمومی اقتصاد

تأثیرات پولشویی بر بخش عمومی اقتصاد را میتوان به اختصار اینگونه بیان کرد:

الف: پایین آمدن سطح رفاه عمومی

پولشویی تأثیرات مضر و زیانباری بر درآمد دولت دارد چرا که میزان مالیات جمع آوری شده را به شدت تقلیل میدهد. گزارش کم درآمدها یکی از شیوه های مرسوم برای فرار مالیاتی توسط پولشویان است. این عمل باعث می شود که دولتمردان نرخ مالیات را بالاتر ببرند و در نتیجه شرکتهایی که قانونی فعالیت می کنند، تضعیف می شوند.

ب: ایجاد موانعی برای خصوصی سازی

خصوصی سازی اگر چه میتواند منافع اقتصادی قابل توجهی به همراه داشته باشد ولی به عنوان ابزاری بسیار مؤثر برای پولشویی نیز میتواند مورد استفاده قرار گیرد. سازمان های مجرم که از توان مالی بالایی برخوردار هستند میتوانند با خرید شرک تها و مؤسسات مورد نظر خود و به ویژه با خرید مؤسسات مالی و بانکها به نوعی چرخه پولشویی خود را تکمیل تر کرده و از پوشش بانکهای خودی برای پنهان کردن عواید حاصل از فعالیتهای مجرمانه و همچنین گسترش فعالیتهای غیر قانونی استفاده کنند.

بند اول: تأثیر پولشویی بر بخش پولی اقتصاد

تأثیرات پولشویی بر بخش پولی اقتصاد را میتوان به اختصار اینگونه بیان کرد:

الف: تغییر در تقاضای پول، نرخ ارز و نرخ سود بانکی

پولشویی تقاضای پول را نیز تحت تأثیر قرار میدهد. اگرچه پولشویی در ابتدا میزان تقاضای پول را افزایش می دهد ولی در بلند مدت روند کاملاً معکوس می شود و پولشویی کاهش تقاضای پول را در پی دارد. کویرک در تحقیق خود نشان داده است که ده درصد افزایش در میزان جرم، موجب شش درصد کاهش در تقاضای پول می شود. بنابراین در اثر پولشویی مردم تقاضای پول خود را

کاهش میدهند و این امر از طریق بازارهای پول بازار نرخ بهره و نیز بازار ارز نیز تحت تأثیر منفی آن قرار میگیرند.

ب: افزایش نوسانات نرخ ارز و نرخ سود بانکی

مؤسسات مالی متکی به عواید حاصل از فعالیتهای مجرمانه در مدیریت مناسب دارائیهای انجام به موقع تعهدات و عملیات خود با مشکلات و چالشهای بیشتری مواجه اند. چرا که مقادیر زیادی پول با هدف پولشویی وارد مؤسسات مالی شده و به طور ناگهانی و غیر قابل پی شینی از این مؤسسات خارج می شوند که این امر به نوبه خود مشکلاتی را در مورد نقد شوندگی و امور اجرایی در بانک ها ایجاد می کنند. از طرف دیگر این خروج ناگهانی مقادیر قابل توجه پول موجب می شود که بازارهای پول و در نتیجه بازار بهره و بازار ارز دچار نوسانات شدیدی شوند که این امر در بلندمدت بی ثباتی این بازارها را در پی دارد.

بند دوم: تأثیرات پولشویی بر بخش مالی اقتصاد

تأثیرات پولشویی بر بخش مالی اقتصاد را میتوان به اختصار اینگونه بیان کرد:

الف: افزایش اعطای اعتبارات

زمانی که حجم پول های کثیف در جامعه افزایش یابد، مقادیر بیشتری از اعتبارات برای وا مدهی در دسترس خواهند بود و لذا نرخهای بهره کاهش میابند. این امر موجب افزایش وامهای با ریسک بالا شده و بازگشت سرمایه را در آینده با مخاطراتی روبه رو می کند و نیز به علت خروج غیر قابل پیش بین یابین وجوه از سیستم بانکی در صورتی که میزان قابل توجهی از پس اندازها را تشکیل دهد بانکها را با بحرانهای شدید مالی روبه رو میسازد.

ب: افزایش جریان ورودی و خروجی سرمایه

پولشویی باعث می شود که منابع مالی به سمت کشورهایی که در آنها قوانین مالی سهل تر و نیز منافذ پولشویی بیشتر است سرازیر گردد. پس میتوان گفت که این عمل موجب می شود تا سرمایه از

کشورهای توسعه یافته به سمت کشورهای کمتر توسعه یافته سوق یابد. به دلیل کم بودن بازدهی و کارایی در کشورهای توسعه نیافته نسبت به کشورهای توسعه یافته، پولشویی موجب ناکارایی و عدم استفاده بهینه از منابع مالی در کل دنیا می شود.

ج: افزایش فساد در بخش مالی

جرائم سازمان یافته میتوانند به آسانی در مؤسسات مالی رخنه کرده و از دو طریق مانع از توسعه مالی در کشور شوند. نخست اینکه، همبستگی بالایی میان پولشویی و کلاهبرداری وجود دارد و لذا پولشویی از این طریق فرسایش مؤسسات مالی را در پی دارد و دوم اینکه اعتماد مشتریان که بزرگترین پشتوانه رشد و توسعه بازارهای مالی است، نسبت به مؤسسات مالی کاهش مییابد و این امر در بلندمدت توسعه این نهادها را پرهزینه و در مواردی غیر ممکن می کند.

بخش نهم: آثار پول شویی بر اقتصاد کلان کشورها

آثار پولشویی بر اقتصاد کلان کشورها را میتوان در نکات ذیل خلاصه نمود:

- رواج پول شویی شفافیت مبادلات اقتصادی را کاهش می دهد.
- کاهش تقاضای پول و کاهش معینی در نرخ سالانه تولید ناخالص داخلی (gdp) می شود.
- کاستن از منابع درآمدی دولت و ناکارآمدی کردن نظام بودجه دولت و کاهش سطح اشتغال
- تحمیل مالیات های سنگین تر بر گروههای محدود تری از جمعیت که خود منجر به کاهش توانایی دولت برای عرضه کالاها و خدمات می شود.
- تضعیف دولت برای پیشبرد توسعه و عدالت اجتماعی و در پی آن گسترش فقر عمومی
- خروج سرمایه از کشور
- تضعیف امنیت ملی
- تضعیف بخش خصوصی و ایجاد مانع برای عملیات خصوصی سازی

- افزایش ریسک اعتباری
 - تأثیر معکوس بر نرخ بهره و ارز و بی ثباتی در نرخهای آنها که ناشی از انتقالهای پیش بینی نشده وجوه به خارج از مرزها می باشد.
 - تغییر جهت سرمایه گذاریها
 - کاهش کنترل دولت بر سیاستهای اقتصادی
 - اخلال و بی ثباتی در اقتصاد
 - رشد تورم و افزایش فاصله طبقاتی
 - گسترش فساد اداری، رشوه خواری و اختلاس
 - اثرات مخرب بر روی فرآیند جمع آوری و تخصیص هزینه های عمومی ناشی از ارائه گزارش اشتباه در خصوص درآمد و نیز کمتر از حد واقعی اعلام نمودن درآمدها.
- علاوه بر آثار زیانبار اقتصادی، پولشویی خطرات و هزینه های اجتماعی قابل توجهی نیز به همراه دارد. این پدیده، فرآیندی حیاتی برای انجام جرائم مهم و عمده است و امکان گسترش فعالیتهای غیر قانونی را برای قاچاقچیان مواد مخدر، کالا و ... و سایر مجرمان فراهم می کند.
- هنیژه علاوه بر آن های دولت را به دلیل نیاز به تدوین و اجرای قانون و هزینه های بیشتر برای مراقبت های بهداشتی و درمانی مانند درمان معتادان مواد مخدر برای مبارزه جدی با پیامدهای جدی پولشویی را افزایش می دهد.
- یکی از آثار منفی اجتماعی اقتصادی پولشویی، انتقال قدرت اقتصادی از بازار، دولت و شهروندان به مجرمان و سازمان های متخلف است. قدرت اقتصادی منتقل شده به سازمان ها و اشخاص مجرم اثر مخربی بر همه ارکان و اجزای جامعه دارد. در صورت گسترش پولشویی در جامعه و عدم مبارزه جدی با آن و افزایش قدرت پول شویان، ممکن است دولت تحت کنترل آنها قرار گیرد. به طور کلی پدیده پولشویی جامعه جهانی را با چالشهای پیچیده و پویایی مواجه کرده است. در واقع، جهانی بودن

ماهیت این پدیده ایجاب می کند که برای کاهش توان مجرمان در انجام فعالیت های مجرمانه و پولشویی عواید حاصل از فعالیت های مزبور، اقدامات و همکاری های بین لمللی صورت گیرد.

بند اول: زمینه های گسترش پولشویی در کشور افغانستان

با توجه به تعاریف، توضیحات و بررسی ها پیرامون پول شویی و ویژگی های مندرج در کنوانسیون های بین المللی فرایند این پدیده شوم چون: (فعالیت گروهی و سازمان یافته، استمرار داشتن، فراملی بودن و حجم بالنسبه انبوه داشتن، نیاز به مکان یابی، لایه گذاری وادغام داشتن)، ارتباط مستقیم آن با قاچاق مواد مخدر، افغانستان یکی از بهترین مکان با شرایط مساعد برای پیشبرد عملیات پول شویی می تواند باشد. ودر زیر به دلایل آن کوتاه اشاره می گردد.

❖ افغانستان کشوریست که تقریباً سه دهه جنگ، هرج و مرج و بی قانونی را سپری نموده و طی این زمان مزید به عقبماندگی های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی از گذشته، حاکمیت واحد سیاسی کشور به قسمت های جداگانه، دولت وقت و مخالفین ودر بین خود مخالفین وبعدها حکومت تنظیمی و طالبان واز آن به بعد دولت و طالبان تقسیم شد. موجودیت این وضعیت، فرصت خوبی را برای گروه های متخاصم به ویژه قلمرو خارج از کنترل دولت ها، غرض انجام فعالیت های نامطلوب و غیر قانونی فراهم ساخت.

❖ جاگزینی زرع کوکنار بجای محصولات سالم و عنعنوی در بخش زراعت، افزایش سالانه ساحه تحت زرع و تولید ترپاک و مشتقات آن وقاچاق آن به خارج، تا جایکه افغانستان را در صدر جدول تولید کنندگان در جهان مبدل ساخته است.

❖ چاپ غیر قانونی وبدون پشتیوانه پول توسط مراجع مختلف قبل از سال ۲۰۰۱ و اخراج مبالغ هنگفت از کشور که منابع آن مشخص نبوده وهمین طور ورود آن به کشور ودوباره برگشت آن وهمین حالا نیز ادامه دارد.

❖ گریز وفرار از پرداخت مالیات.

❖ قاچاق اموال تجارتي باستفاده از مرز های باز که ریشه تاریخی دارد.

- ❖ گذار و رسمیت یافتن سیستم اقتصاد بازار آزاد در نبود ظرفیت و انیستیتوت های لازمه آن.
- ❖ سرازیر شدن میلیارد ها دالر کمکهای جامعه جهانی به بازسازی افغانستان و استفاده غیر موثر و شفاف از آن.
- ❖ صدور جواز فعالیت و ثبت سرمایه های خصوصی داخلی و خارجی. (بدون شفایت منابع سرمایه).
- ❖ تبدیلی پول های کهنه به پول های جدید در نتیجه انجام اصلاحات پولی در دسامبر سال ۲۰۰۲.
- ❖ قاچاق مواد مخدر.
- ❖ غضب و زورگیری املاک و دارایی های دولتی و شخصی توسط افراد زورمند و تبدیل آن به مالکیت شخص و ایجاد شهرکها.
- ❖ چگونگی صرف و بکار اندازی کمکهای جامعه جهانی توسط افراد بلند پایه دولتی و انجیوهای مربوطه آنها و انجیوهای داخلی و خارجی.
- ❖ فرار از پرداخت مالیات دولت توسط افراد و شخصیت های حقوقی در شرایط موجودیت فساد گسترده مالی و اداری و نبود انیستیتوت ها و نظارت بر سیستم مالی.
- ❖ اکثر شرکت ها و سرمایه گذاری های که توسط اداره به اصطلاح حمایت از سرمایه گذاری «آیسا» ثبت و جواز داده شده است که در اغلب موارد این عمل صرفاً جنبه اسمی و نمایشی را دارا بوده که بعد از حصول مجوز و امتیازات فعالیت های خود را یا کاملاً متوقف یا به کارهای غیر از آن پرداخته شده است. در غیر از آن با شروع فعالیت این موسسات ما شاهد حد اقل دیگرگونی قابل لمس می بودیم. که مسولین این اداره در این جرم بی پیوند بوده نمیتواند باشد.
- ❖ ایجاد بانکهای خصوصی داخلی و خارجی و اجرای جواز فعالیت به آنها و افزایش سریع سرمایه و عرصه فعالیت بدون شفایت و مشخص بودن منابع سرمایه های آن.
- ❖ تأسیس تلویزیون ها، بنیاد ها « فاندیشن»، هتل ها، رستوران ها و صالونها و حتی سازمان های به ظاهر خیریه و....».

تمامی موارد فوق الذکر از محل های مشکوک به پول شویی بوده که گمان می‌رود در آن شست و شوی پول های غیر قانونی به حيله های مختلف صورت گیرد.

بند دوم: اثرات منفی عمده پولشویی بر اقتصاد افغانستان

و همانطور که گفتیم پولشویی تاثیرات مستقیم و منفی بر اقتصاد کشورها و حتی اقتصاد جهانی دارد. البته باید گفت که تمامی اثرات زیانباری که در قسمت اول مقاله نامبرده شد بدون استثنا در اقتصاد افغانستان موجود است. در زیر بصورت مشخص به آن اشاره می‌شود:

▪ با توجه به گستردگی فرایند و ابعاد این پدیده خلاف، دولت عملاً دچار مشکلات در اداره سالم اقتصاد کشور شده است، بعنوان نمونه غصب زمین ها و دارایی های دولتی و شخصی اهالی و تبدیل آن به شهرکها و توزیع نمرات در برابر پول، و یا ایجاد مراکز تجارتي و اعمار تعمیرات رهائشی خلاف معیار های فنی و از این بابت حصول مبالغ هنگفت، بدون پرداخت قیمت آن و مالیه دولت، از یکطرف موجب حق تلفی، نارضایتی و شکایات مردم و ایجاد مصروفیت اضافی و ضیاع وقت ارگان های زیربط دولتی مبنی بر تصفیه این معضل، و از جانبی دیگر مشکلات را در تطبیق پلان های توسعه شهری در مرکز و ولایات موجب شده و در نتیجه صدمه جدی را به عواید و مصارف بودجه دولت بوجود آورده است.

▪ سرازیر شدن مقادیر زیاد پول بصورت غیر مترقبه و خارج از پیشبینی های رسمی در بازار و اقتصاد باعث تورم و اثرات ناشی آن گردیده و بی ثباتی را در نرخ بهره و ارز تشدید بخشیده. اگر در روند کوتاه و سریع به ارزش قیمت پولی کشور نگاه کنیم این نوسان به مراحل طی چند ماه کوتاه نزدیک به بیست درصد کاهش قیمت بوده که خود بیانگر بی ثباتی در نرخ ارز می باشد. و ریسک خصوصی سازی را افزایش داده است.

▪ تمایل بیش از حد به سرمایه گذاری در بخش دارایی (بازدهی بلند و زودرس) تجارت که در آن فرار از پرداخت مالیات بیشتر رایج بوده و بار بیشتر فعالیت آنها را واردات احتوا می نماید و این عمل در نوبه خود نتنها با بلند بودن حجم واردات نسبت به صادرات توازن در بیلانس تادیات را برهم زده، بلکه صدمه جدی را بر نرخ رشد تولیدات داخلی وارد، و اقتصاد کشور را به اقتصاد مصرفی و غیر مولد تبدیل

نموده است و در نهایت انکشاف متوازن را در چوکات برنامه های کلان و درازمدت دچار مشکل ساخته و توسعه پایدار را ناممکن می گرداند.

■ موجودیت فساد (مالی واداری وقضایی) بستر مساعدی را غرض تطهیر پول های کثیف در اشکال مختلف مساعد نموده است، مانند شرکت در مزایده ها وخصوصی سازی تصدی های دولتی وتغیر شکل دادن نوع فعالیت آن بر حسب دلخواه،ایجاد بانک ها وموسسات ترانسپورتی وغیره بخش های پردرآمد.

■ مزید بر اثرات اقتصادی،اثرات نامطلوب اجتماعی وسیاسی رانیز به دنبال دارد. از جمله با ورود افراد فاقد بیزمسلكی (تجربه، دانش وتحصیلات) به ساحت فعالیتهای اقتصادی با سرمایه های باد آورده، گروهی جدیدی از تاجران، بانكر ها، صاحبان ملكیت های صنایع، ترانسپورت وغیره بوجود آمده است كه با بدست گرفتن اهرم های اقتصادی غرض رونق فعالیتها واطمینان مصونیت در آینده به ایجاد تلویزیون ورادیو، سازمان های اجتماعی وفرهنگی، بنیاد های خیریه و حتی احزاب سیاسی مربوطه دست زده ویا در آینده دست خواهد زد.كه پیامد آن جز مافیایی اقتصادی وسیاسی چیزی دیگر نخواهد بود كه در نبود قانونیت،عدالت وكنترول بر سیستم مالی، اثرات پل پا (جای پا) این افراد گم شده، وبا چیره شدن بر حیات اقتصادی، فرهنگی وسیاسی قادر بر اثر گذاری در تصمیم گیری های کلان شده،كه پیامد آن بیشتر در جهت تأمین منافع وكسب سود شخصی وگروهی، نه منافع اجتماع واین امر خود فساد موجوده را در ابعاد گوناگون گسترده تر نموده وزمینه ساز نهادینه شدن آن می گردد. كه در آن حالت عدالت پایمال شده، در اتخاذ تصامیم ودر عمل توجه لازم به عرصه های اجتماعی ووافراد كم درآمد نشده و نتیجه آن بحران اجتماعی وسیاسی خواهد بود.

بخش دهم: پولشویی و اثرات آن بر فساد اداری

همانطور كه در مباحث پیشتر ذكر گردید اشخاصی كه پول های كثیف را از اعمال خلاف قانون بدست می آورند، قصد دارند با استفاده ار خلالی قانون این پول های حاصله از راه های نامشروع را به پول های تمیز تبدیل نمایند یا به عبارتی دیگر عمل پولشویی را انجام دهد، حال اگر دقیق بررسی كنیم پولشویی ممكن نیست جز اینکه شخص، نهادی را بیاید تا این نهاد كه به نحوی نیز مورد تایید قانون و حكومت می باشد، پول موصوف را شكل قانونی دهد،اما این امر ممكن نیست مگر در حالتیكه در آن

نهاد یا ارگان فساد وجود داشته باشد. حال این سوال مطرح می شود که آیا پولشویی سبب فساد اداری گشته و یا اینکه فساد اداری موجب بوجود آمدن پولشویی شده است؟ از نظر بنده این در پدیده با یکدیگر ارتباط مستقیم و تنگاتنگ دارند، بدین مفهوم که فساد اداری سبب تسهیل پولشویی میگردد و همچنان پولشویی سبب گسترش فساد مالی اداری می شود.

حال با ارائه مثال، ارتباط پولشویی با فساد مالی اداری را واضح تر بیان مینمایم: اگر یک مقام دولتی پولی را از راه رشوه که یکی از انواع فساد اداری می باشد بدست آورد، این شخص برای پنهان کردن منبع اولیه، که همان فساد می باشد قصد خواهد کرد تا این مبلغ هنگفت را وارد بازار اقتصادی نموده و آنرا جنبه قانونی دهد، یکی از نهادهایی که بیشتر مورد استفاده دادو ستد مالی قرار میگیرند، بانک ها میباشند؛ اگر شخص مذکور با این پول به بانک مراجعه نماید تا پول آلوده، خویش را وارد چرخه اقتصاد نماید، نظر به قانون مبارزه با پولشویی شخص متذکره باید سندی را به بانک ارائه دهد که نمایانگر منبع اصلی پول باشد، و از آنجا که منبع پول غیر قانونی می باشد و کدام مدرکی در زمینه مشروع بودن آن در دست ندارد، این شخص با استفاده از فساد موجود در سیستم اداری بانک، قادر به شستن پول خویش با دادن رشوه به مسولین بانک می باشد، در نتیجه فساد اداری راه را برای پولشویی هموار مینماید.

بخش یازدهم: راهکارهای مبارزه با پول شویی

جهان امروز به صورت دهکده جهانی یا بازار جهانی است که در آن هر روز میلیاردها دلار و یورو از یک قاره به قاره دیگر منتقل می شود و در نتیجه جرایم مالی نوعی متفاوتی از رفتارهای مجرمانه شده است که مستقیماً با اعمال خشونت آمیز مالی در ارتباط نیست. تصویب و اجرای دقیق یک قانون مؤثر علیه پول شویی بدون شک هزینه هایی را در قبال نقدینگی کلی در بازارهای مالی داخلی به دنبال خواهد داشت، اما در درازمدت منافع حاصل از آن در زمینه ایجاد اقتصادی سالم تر و قوی تر متجلی و زیانهای ناشی از اجرای قانون پول شویی تا حد زیادی جبران می شود. مبارزه با پول شویی حلقه مفقوده ای در مجموعه فعالیتهای دولت برای سالم سازی اقتصادی است. برای تحقق مبارزه با پول شویی اول باید نحوه معاملات اقتصادی را شفاف و نحوه نظارت ها را قانونمند کرد و بعد به کشف و مقابله یا تطهیر پول های سیاه پرداخت. در عین حال باید سیستم دقیق و هوشمندی داشته باشیم تا پس از

تصویب، نحوه اجرا را کنترل کند. در حالی که ما از ابزارهای اولیه مکانیزاسیون و تکنولوژی‌های نو در سیستم‌های مالی و پولی بی‌بهره هستیم. اقدامات بین‌المللی برای مبارزه با پولشویی رشد پرشتاب عزم جهانی، انبوه پیمان‌نامه‌ها و قوانین بین‌المللی به دست آمده و گرایش چشمگیر کشورها به اتخاذ تدابیر جهانی در این باره اهمیت ویژه و جدی تهدیدهای ناشی از پولشویی را در دنیای امروز به‌خوبی نمایان می‌سازد. مهم‌ترین و اساسی‌ترین مستندات بازتاب‌دهنده کوشش‌های فراگیر بین‌المللی به شرح زیر است:

- ❖ پیمان‌نامه "وین" اولین سند بین‌المللی است که در آن تعریفی دقیق از پولشویی ارائه شده و راه‌هایی برای محروم کردن اشخاص دست‌اندرکار قاچاق مواد مخدر از عواید فعالیت‌های مجرمانه آنها و در نتیجه کاهش انگیزه برای ادامه این فعالیت‌ها پیشنهاد شده است.
- ❖ اعلامیه کمیته "بال" که در سال ۱۹۸۸ برای جلوگیری از کاربرد مجرمانه شبکه بانکی به قصد پولشویی به امضا رسید.
- ❖ تشکیل نیروی ویژه اقدام مالی که در نشست پاریس توسط ۷ کشور به منظور تدوین یک دستورالعمل هماهنگ بین‌المللی برای مبارزه با پولشویی پیش‌بینی شد.
- ❖ گزارش گروه کاری اقدام مالی برای مبارزه با پولشویی (۱۹۹۰) THE FATF REPORT - که فرضیه آن شناسایی و تدوین راهکارهای مناسب برای مبارزه با پولشویی است و در این راستا با انتشار رویکردهای سیاسی و ارائه توصیه‌هایی در این باره کشورهای جهان را به همکاری بین‌المللی فرامی‌خواند.
- ❖ پیمان‌نامه شورای اروپا که در تاریخ ۸ نوامبر ۱۹۹۰ برای تحقیق و بازرسی و ضبط و مصادره عواید حاصل از جرم تدوین شد.
- ❖ علاوه بر موارد مذکور، تشکیل کمیسیون بین‌المللی آمریکایی مبارزه با اعتیاد (CICAD) (در سال ۱۹۹۲ به تصویب نهایی رسید و در سال ۱۹۹۷ اصلاح شد. در ۱۰ ژوئن ۱۹۹۱ "دستورالعمل جامعه اروپایی" در راستای منع استفاده از نظام مالی برای مقاصد پولشویی تصویب

شد. قوانین دیگری نیز تا سال ۲۰۰۰ میلادی به تصویب رسیده یا اقدامات ویژه‌ای در این مورد صورت گرفته است. آخرین اقدام جدی بین‌المللی به منظور تدوین راهکارهایی برای مبارزه با معضل جهانی پولشویی "پیمان‌نامه مبارزه با جرم سازمان‌یافته فراملی" است. این پیمان‌نامه در دسامبر ۲۰۰۰ از سوی سازمان ملل تدوین شد. در ماده ۱ این پیمان‌نامه، هدف از تدوین آن تقویت همکاری‌ها به منظور پیشگیری و مبارزه مؤثرتر با جرایم سازمان‌یافته عنوان شده است. ماده ۵ این پیمان‌نامه، مشارکت در انجام جرایم سازمان‌یافته را جرم اعلام کرده و ماده ۶ آن پولشویی عواید حاصل از جرم سازمان‌یافته را جرم شناخته است. در تعریف جرم پولشویی در "پیمان‌نامه مبارزه با جرم سازمان‌یافته فراملی" بر ارتباط جرایم دارای منشأ قاچاق موادمخدر و نیز ارتباط جرم پولشویی با جرایم سازمان‌یافته در سطح بین‌المللی تأکید شده است. در مواد ۷ و ۸ این پیمان‌نامه نیز تدابیری برای مبارزه با پولشویی و مجازات‌هایی برای فساد مالی پیشنهاد شده است.

بخش دوازدهم: پیشنهادات جهت مبارزه با پول شویی

- برای تحقق مبارزه با پول شویی ابتدا باید نحوه معاملات اقتصادی را شفاف و نحوه نظارت‌ها را قانونمند کرد.
- شبکه بانکی درآمدهای کلان را مورد بررسی قرار دهد و مراجع قانونی و قضایی را مطلع کند تا منشأ این درآمدها را بیابند. به این ترتیب با نظارت گسترده بر درآمدها از پول شویی و صدمات اقتصادی ناشی از آن کاسته می شود .
- دولت بسترهای لازم برای اجرای قانون مبارزه با پول شویی را آماده کند و فقط به ضمانت‌های اجرایی سخت‌افزاری یعنی برخوردهای فیزیکی اکتفا نکند چرا که به تجربه ثابت شده است، چنین شیوه‌هایی نتیجه مثبت نخواهد داشت.
- زیرساخت‌های ضروری برای مبارزه با پول شویی از طریق برپایی یک رژیم حقوقی جامع و در عین حال سختگیرانه پی ریزی شود.
- دولت با تأکید بر اجرای هدفمند این استراتژی (رژیم حقوقی جامع) و تلاشهای هر دو بخش

- دولتی و خصوصی و نیز تقویت تجهیزات و ساز و کارهای اجرایی در این مبارزه تلاش کند.
- به منظور سنجش درجه کارایی مقررات اجرایی ذی ربط و نیل به اهداف مورد انتظار، نظام ارزیابی هماهنگی مشتمل بر شاخصهای کیفی و کمی برقرار و پیاده شود
 - اقدامی دیگر که باید انجام داد وضع یک سری مقررات کارآمد و مناسب برای نظام پولی و بانکی و بنگاههای اقتصادی و نظارت بر حسن اجرای آنها می باشد تا از ورود منافع مادی نامشروع به چرخه های اقتصادی جلوگیری شود.
 - تدوین نظام حسابداری و استانداردهای مناسب در مدیریت مالی
 - اصلاح سیستم مالیاتی در رابطه با فرار مالیاتی
 - ایجاد قوانین و واکنش های کیفی مناسب در خصوص پولشویان
 - شفاف سازی حساب ها توسط نظام بانکی
 - ایجاد زیر ساختهای لازم برای مستند سازی اطلاعات مربوط به نقل و انتقال وجوه و دارایی ها با حفظ سرعت عملیات و ایجاد سیستمی که مشخصات کامل فرد فرستنده حواله در آن ثبت گردد.
 - پیگیری حواله های مشکوک در سیستم بانکی و گزارش آن به مراجع ذیصلاح
 - عدم فروش ارز، اوراق بهادار، چکهای مسافرتی و غیره به مشتریانی که برای بانک شناخته شده نیستند
 - بازرسی و کنترل و نظارت مداوم از سیستم های مالی کشور و صرافی ها
 - افتتاح حساب و احراز هویت کامل فرد فرستنده حواله در سیستم بانکی که بطور مداوم اقدام به ارسال حواله به مقاصد مختلف می کند.
 - جلوگیری از فعالیت موسسات اعتباری و صندوق های قرض الحسنه که بدون مجوز بانک مرکزی اقدام به فعالیتهای مالی می کند که باعث برهم زدن سیاستهای پولی و مالی کشور می

شوند.

نتیجه گیری

پولشویی به مجموعه اعمالی گفته می شود که طی آن معاملات و درآمدهای نامشروع شکلی کاملاً قانونی می گیرند و از تعقیب و مجازات قانون رهایی می یابند. پول شویی یکی از عواملی است که موجب فساد اقتصادی جوامع می شود و آنان را از پیشرفت و توسعه اقتصادی باز می دارد همچنان که در بسیاری از کشورها شاهد ضعف فعالیت اقتصادی به خاطر استفاده از پول های نامشروع هستیم. اما آنچه چهره پول شویی را بیش از بیش زشت جلوه می دهد، دستگاههای تبهکاری و انجام عملیات بانکی توسط آنهاست که گاه به عنوان جریانی خارج از نظام اقتصادی موجب فلج شدن چرخه های پولی و مالی کشورها می شود. از جمله مشکلاتی که پولشویی برای جامعه به وجود می آورد، گسترش فساد اداری و رشوه خواری و اختلاس، کاهش اشتغال مولد، اختلال در روند سرمایه گذاری، بی ثباتی و ناپایداری اقتصادی، رشد تورم و افزایش فاصله طبقاتی را می توان ذکر کرد همچنین عدم مبارزه با پولشویی موجب شیوع بیشتر جرایم شده و تمایل به سرمایه گذاری در فعالیتهای مولد را کاهش داده و موجب تضعیف بنیان های اقتصادی کشور می گردد. در اخیر باید یکبار دیگر خاطر نشان کرد همان گونه که کشور محبوبمان افغانستان در زمینه فساد اداری در دنیا مقام نخست را به خود اختصاص داده است، از لحاظ پولشویی و تطهیر پول نیز افغانستان در جهان پیشرو بوده و نا امن ترین کشور از این منظر نیز می باشد و این موقف خود نمایانگر ارتباط نزدیک و غیر قابل انکار پولشویی با فساد اداری می باشد. و اینک به خوبی و وضاحت برایمان مشخص می شود که چرا حاکمان فاسد این مرز و بوم در طول ۱۲-۱۳ سال گذشته قانون تطهیر پول را تصویب نمودند، چون در صورت تصویب این قانون قادر نبودند پول های حاصله از فساد خویش را تطهیر نمایند. همچنان پدیده پولشویی بر پیکره اقتصادی یک کشور اثرات زیانباری را وارد میکند که سبب تضعیف و یا حتی تخریب کلیه بخش های اقتصادی از جمله بخش اقتصاد کلان، بخش واقعی، بخش عمومی، بخش مالی و پولی و دیگر بخشها اقتصادی میگردد لذا معضل پولشویی را باید جدی گرفت و برای مبارزه با آن هر چه سریعتر اقدام نمود.

منابع و مآخذ

الف) کتب

- باقر زاده، احد، جرایم اقتصادی و پولشویی، مرداد ۱۳۸۳، چاپ اول، تهران، انتشارات مجد.
- تجلی، سید آیت اله، مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در بانک ها، ۱۳۹۱، چاپ اول، تهران، انتشارات آزاد کتاب.
- تذهیبی اصفهانی، فریده، پولشویی (تطهیر پول)، ۱۳۸۱، چاپ اول، تهران، انتشارات زعیم.
- توسلی زاده، توران، پیشگیری از جرایم اقتصادی، ۱۳۹۲، چاپ اول، تهران، انتشارات جنگل جاودانه.
- جزایری، مینا، پولشویی و موسسات مالی، ۱۳۸۸، تهران، انتشارات موسسه عالی آموزش بانکداری ایران.
- روون بوسورث و گراهام سالت مارش، پولشویی، ۱۳۷۶، ترجمه نصرالله امیر بشیری، چاپ اول، تهران، انتشارات اداره کل آموزش نیروی انتظامی.
- رهامی، محسن، جرایم بدون بزه دیده، زمستان ۱۳۸۷، چاپ اول، تهران، انتشارات میزان.
- رهبر، فرهاد و میرزاوند، فضل الله، پولشویی و روشهای مقابله با آن، ۱۳۸۷، چاپ اول، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- زارع قاجاری، فردوس و قائم مقامی، علی، استانداردهای بین المللی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم، ۱۳۹۲، چاپ اول، تهران، انتشارات تاش.
- زراعت، عباس، حقوق جزای اختصاصی ۱، جرائم علیه اشخاص، اسفند ۱۳۸۵، چاپ سوم، تهران، انتشارات فکر سازان.
- زراعت، عباس، حقوق کیفری اقتصادی، ۱۳۹۱، چاپ اول، تهران، انتشارات جنگل.
- زراعت، عباس، حقوق جزای عمومی، ج ۱، پاییز ۱۳۸۵، چاپ اول، تهران، انتشارات ققنوس.
- ساکی، محمد رضا، حقوق کیفری اقتصادی، ۱۳۹۳، چاپ سوم، تهران، انتشارات جنگل جاودانه.
- سادوسکای، جورج و دیگران، راهنمای امنیت فناوری اطلاعات، ۱۳۸۴، مترجم، مهدی میردامادی و دیگران، چاپ اول، تهران، انتشارات شورای عالی اطلاع رسانی.
- سلیمی، صادق، جنایت سازمان یافته فراملی، ۱۳۹۱، چاپ دوم، تهران، انتشارات جنگل.

- صالح ولیدی، محمد، حقوق کیفری اقتصادی، ۱۳۹۰، تهران، انتشارات میزان.
- عارفی مسکونی، محمد، جرایم پولشویی، ۱۳۸۴، چاپ اول، تهران، انتشارات آریان.
- فیض زرین قلم، بهروز و حاج نوروزی، مجید، مقررات پیشگیری از پولشویی در موسسات مالی، ۱۳۸۴، تهران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- کریانگ ساک کیتی، حقوق بین الملل کیفری، ۱۳۹۱، ترجمه یوسفیان، بهنام و اسماعیلی محمد، چاپ اول، انتشارات سمت.
- لاریجانی، باقر و دیگران، پزشک و ملاحظات اخلاقی، ۱۳۸۳، جلد دوم، چاپ اول، تهران، انتشارات برای فردا.
- مسعودی، علیرضا، حقوق بانکی، ۱۳۷۸، چاپ اول، تهران، انتشارات پیشبرد.
- معظمی، شهلا، جرم سازمان یافته و راه کارهای جهانی مقابله با آن، ۱۳۸۴، چاپ اول، تهران، انتشارات دادگستر.
- معین، محمد، فرهنگ فارسی، ۱۳۶۰، جلد دوم، چاپ چهارم، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- ملازمیان، مسعود، سیاست جنایی - تقنینی ایران در جرایم اقتصادی، ۱۳۸۷، معاونت آموزش قوه قضاییه، تهران، انتشارات جنگل جاودانه.
- موسوی مقدم، محمد، پولشویی، ۱۳۹۱ قم، چاپ سوم، (چاپ اول ناشر)، انتشارات حقوق امروز.
- موسوی مقدم، محمد، پولشویی، ۱۳۸۶، چاپ دوم، قم، انتشارات دادگستری کل استان قم معاونت آموزشی.
- هادیان، ابراهیم، پولشویی و ارتباط با جرائم دیگر، ۱۳۸۲، همایش بین المللی مبارزه با پولشویی، دانشگاه شیراز، نشر وفاق.
- همتی، محمد باقر، تدابیر پیشگیرانه و مجازات در قانون مبارزه با پولشویی، ۱۳۹۱، چاپ اول تهران، انتشارات خرسندی.

(ب) مقالات

- تذهیبی اصفهانی، فریده، شست و شوی پول در روسیه، تیر ۱۳۷۳، هفته نامه اتاق بازرگانی.
- جوانمرد، بهروز، جرم تطهیر در حقوق موضوعه ایران، زمستان ۱۳۹۱، کانون وکلای دادگستری مرکز، شماره ۲۱۹.

- خمایی زاده، فرهاد، مبارزه با پولشویی در بانک ها و موسسات مالی نگاهی به قانون ضد تروریسم ایالات متحده آمریکا، مجله حقوقی، پاییز ۱۳۸۲، نشریه دفتر خدمات بین المللی جمهوری اسلامی ایران، شماره بیست نهم.
- رحیمی مقدم، علیرضا، پولشویی در تجارت بین الملل، دیماه ۱۳۸۷، نشریه بانک ملی ایران، شماره ۱۴۸.
- زارع علی، جمالی جعفر، «تعهد بانک به حفظ اسرار مشتریان و عملیات تبدیل دارایی به اوراق بهادار»، بهار ۱۳۹۰، فصلنامه راهبرد، سال بیستم، شماره ۵۸.
- ژاک بوریگان، بزهکاری سازمان یافته در حقوق کیفری فرانسه، زمستان ۷۶ تا تابستان ۷۷ ترجمه دکتر علی حسین نجفی ابرند آبادی، مجله تحقیقات حقوقی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، شماره ۲۲-۲۱.
- سلیمی، صادق، تطهیر پول در اسناد بین المللی و لایحه پولشویی، مجله تخصصی دانشگاه علوم اسلامی رضوی، سال دوم، شماره ۴.
- شریف زاده، محمد جواد، بررسی حسابهای بانکی مردم از نگاه اسلامی، اردیبهشت ۱۳۹۳، پژوهشکده پولی و بانکی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- صحرایان، مهدی، بخش هایی از یافته های تحقیقات پولشویی در ایران، بهار ۱۳۸۲، نشریه مجلس و پژوهش، سال دهم، شماره ۳۷.
- غلامی، علی و پوربخش، سید محمد علی، مبارزه با پولشویی در قوانین ایران و اسناد بین المللی، فصلنامه علمی تخصصی مطالعات اقتصاد اسلامی، زمستان ۱۳۹۰، سال چهارم، شماره اول.
- گل نژاد، بهنام، رازداری یا نهانکاری بانکی و مالی، بهمن ۱۳۹۱، مرکز پژوهش ها مجلس شورای اسلامی، گروه مطالعات محیط کسب و کار.
- میرزا جانی، حمید رضا، قانون مبارزه با پولشویی ناقض رازداری حرفه ای و کلای دادگستری، تابستان ۱۳۹۱، فصلنامه وکیل مدافع، سال دوم، شماره پنجم.
- میر محمد صادقی، حسین، حقوق جزای بین الملل، (مجموعه مقالات)، ۱۳۸۶

